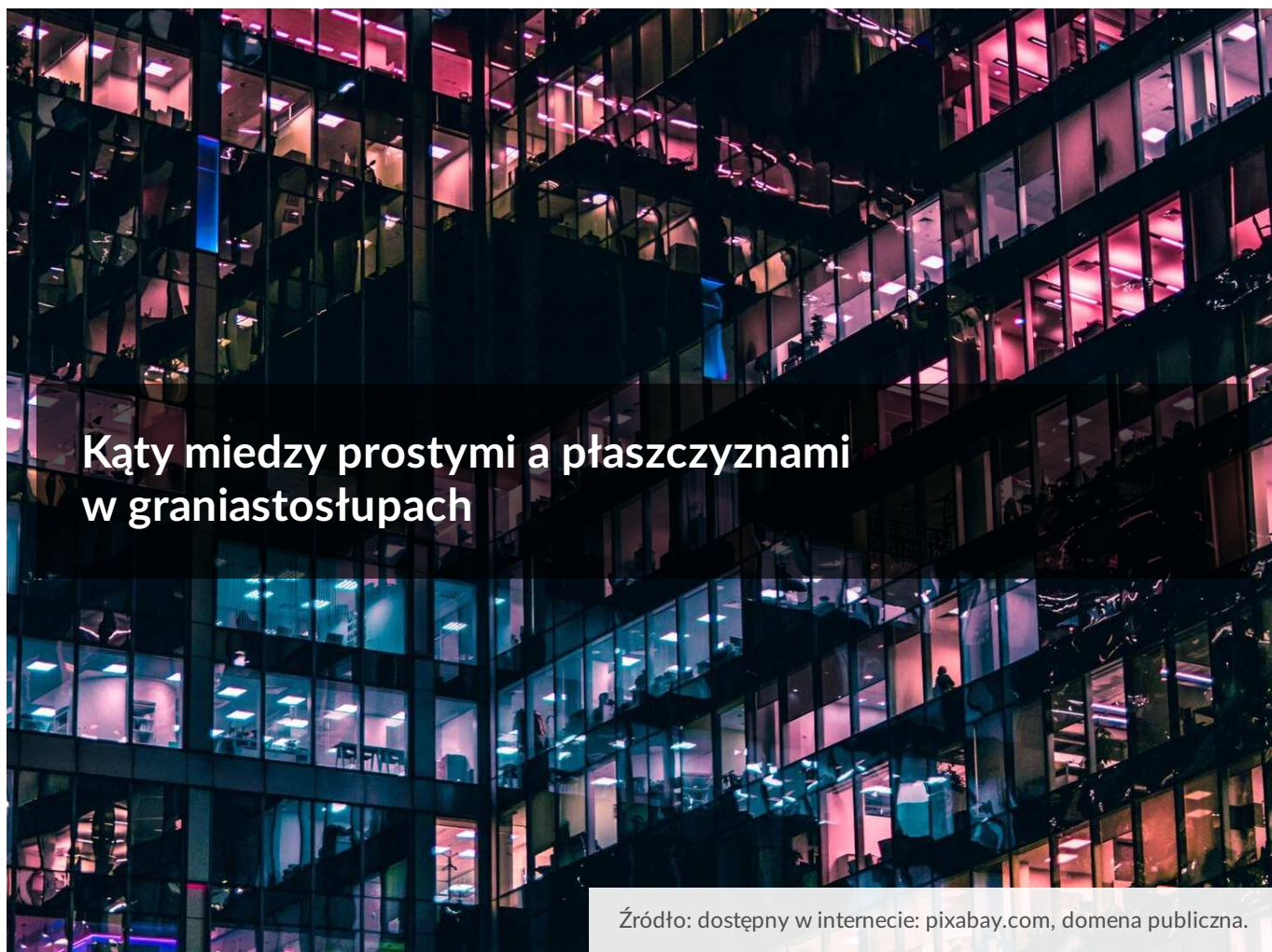

Kąty między prostymi a płaszczyznami w graniastosłupach

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Aplet](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Kąty między prostymi a płaszczyznami w graniastosłupach

Źródło: dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

W tym materiale skupimy się na kątach pomiędzy odcinkami a płaszczyznami w graniastosłupach. Przypomnimy, jak narysować takie kąty w graniastosłupie oraz obliczyć ich miarę korzystając z funkcji trygonometrycznych.

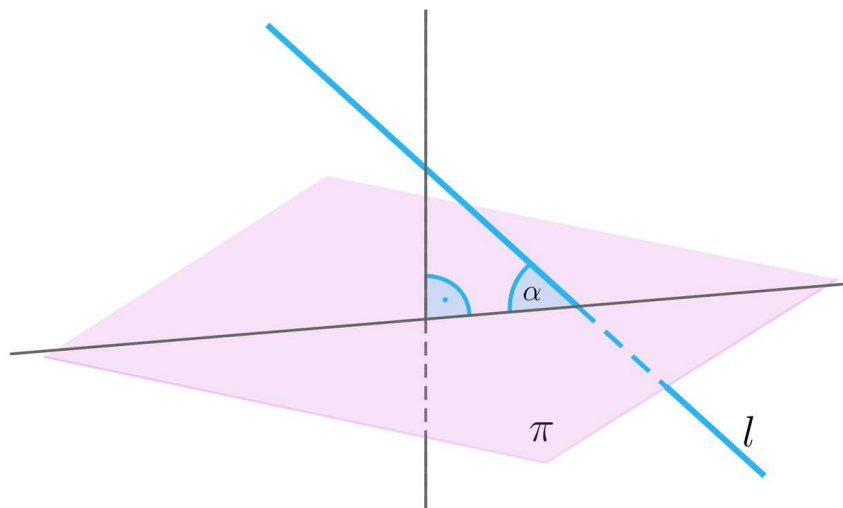
Twoje cele

- Wskażesz kąty między odcinkami a płaszczyznami w graniastosłupie.
- Nazwiesz kąty między odcinkami a płaszczyznami w graniastosłupie.
- Obliczysz miary kątów między odcinkami a płaszczyznami w graniastosłupie z zastosowaniem funkcji trygonometrycznych.
- Przeanalizujesz wzajemne zależności pomiędzy kątami a odcinkami w graniastosłupie.

Przeczytaj

Przypomnijmy, że **kąt między prostą a płaszczyzną** jest kątem między prostą a jej rzutem prostokątnym na płaszczyznę.

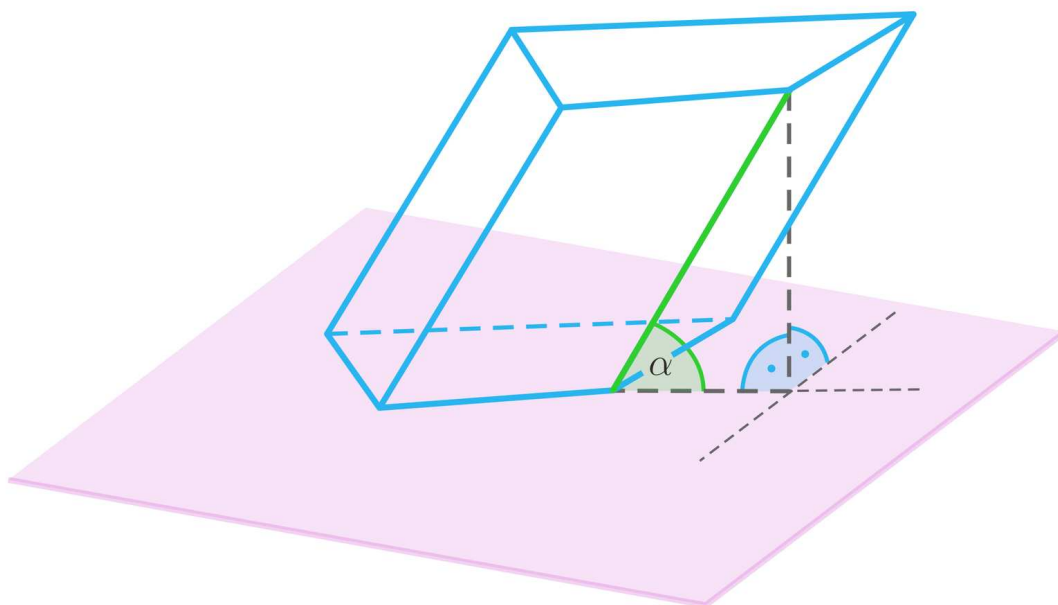
Przykład 1

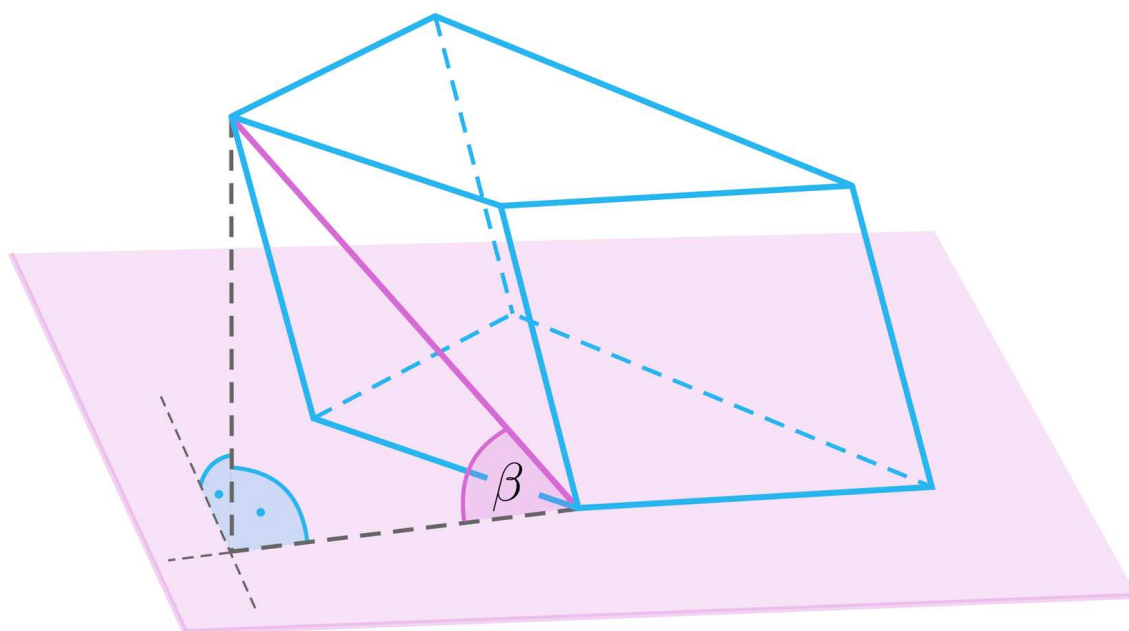
Kąt α jest kątem nachylenia prostej l do płaszczyzny π .

W tym materiale będziemy zajmować się kątami nachylenia krawędzi, przekątnych ścian, przekątnych graniastosłupa do płaszczyzny podstawy lub płaszczyzny ściany bocznej.

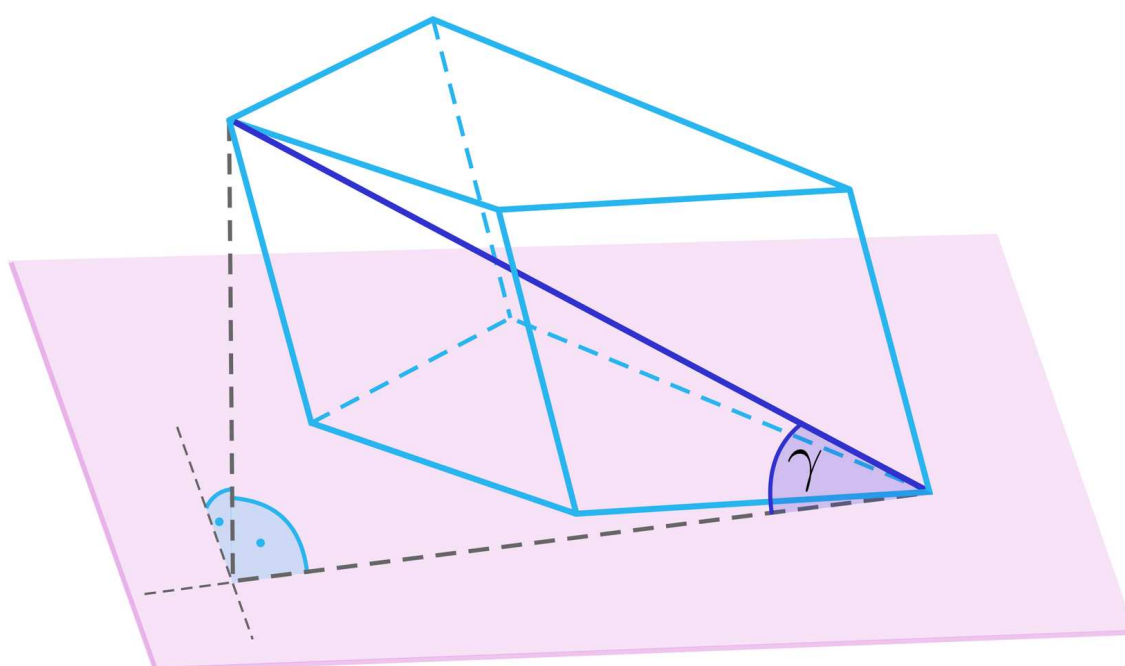
Przykład 2

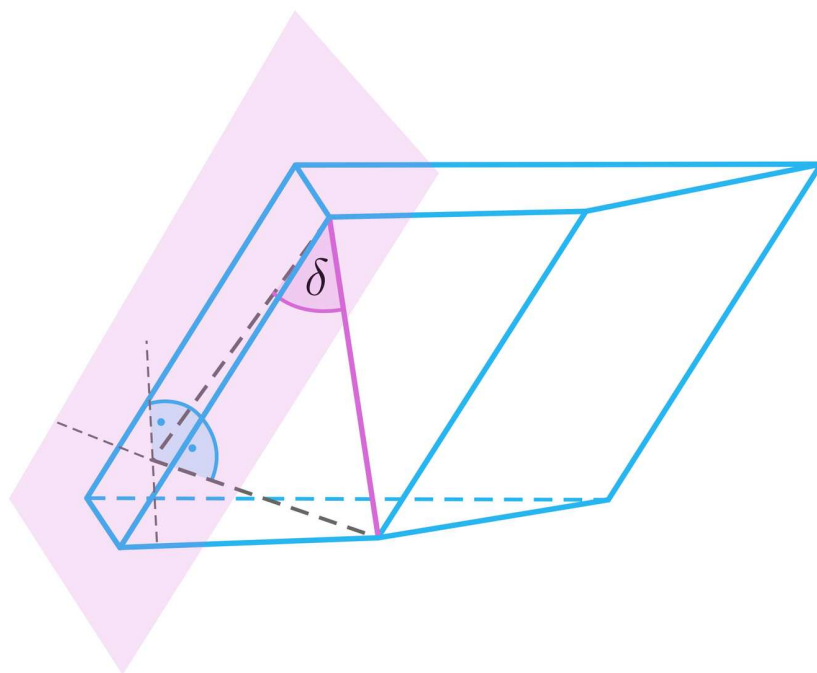
α – kąt nachylenia krawędzi bocznej do płaszczyzny podstawy

β – kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej do płaszczyzny podstawy

γ – kąt nachylenia przekątnej graniastosłupa do płaszczyzny podstawy

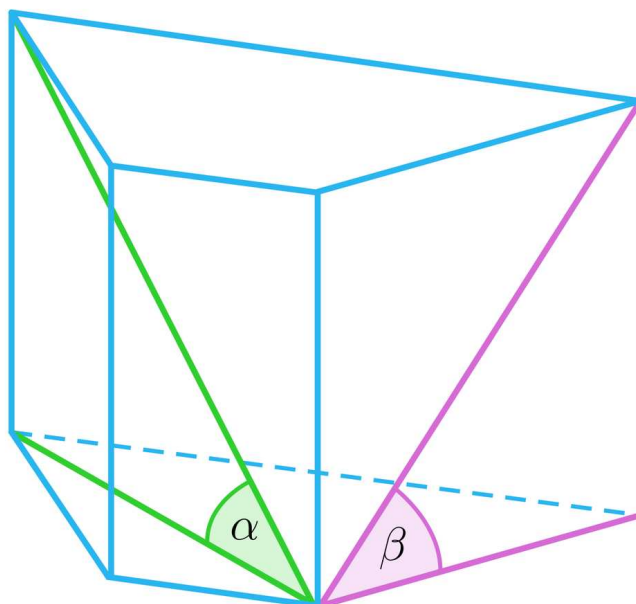
δ – kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej do jednej z sąsiednich ścian bocznych

W graniastosłupie prostym kąt nachylenia odcinków do płaszczyzny podstawy jest równy miarowo kątowi pomiędzy tym odcinkiem a innym charakterystycznym odcinkiem w podstawie – krawędzią bądź przekątną podstawy. Dzieje się tak, ponieważ rzutem prostokątnym przekątnej ściany bocznej na płaszczyznę podstawy jest krawędź podstawy a rzutem prostokątnym przekątnej graniastosłupa na płaszczyznę podstawy jest przekątna podstawy.

Przykład 3

W graniastosłupie prostym na rysunku poniżej kąt α – nachylenia przekątnej graniastosłupa do płaszczyzny podstawy, jest kątem pomiędzy **przekątną graniastosłupa** a przekątną podstawy, natomiast kąt β – nachylenia przekątnej ściany bocznej do płaszczyzny podstawy, jest kątem pomiędzy przekątną ściany bocznej a krawędzią podstawy.

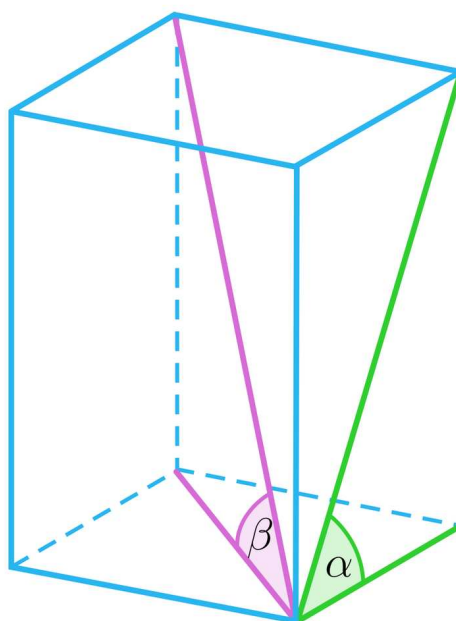

Jeżeli przekątne graniastosłupa lub przekątne ścian bocznych w graniastosłupie są różnej długości, to każda z nich ma inny kąt nachylenia do płaszczyzny podstawy.

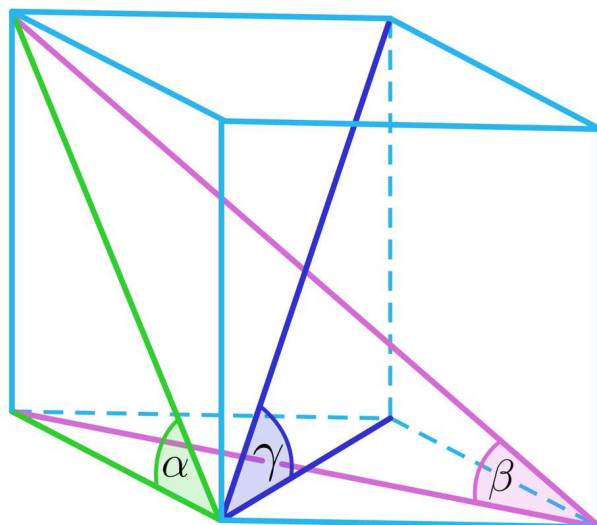
Przykład 4

1. W graniastosłupie prawidłowym czworokątnym wszystkie przekątne ścian bocznych mają tę samą długość, więc mamy jeden kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej do podstawy (α). Podobnie wszystkie przekątne graniastosłupa są tej samej długości, więc wszystkie kąty nachylenia przekątnej graniastosłupa do podstawy mają tę samą miarę (β).

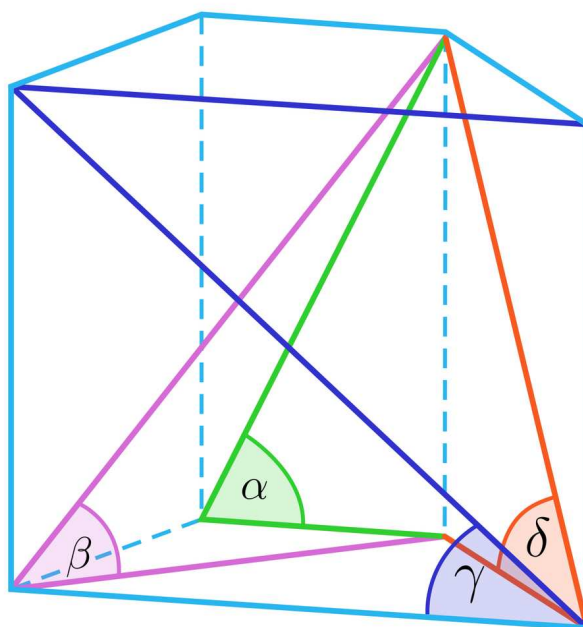

2. W graniastosłupie prostym o podstawie rombu niebędącego kwadratem przekątne ścian bocznych mają tę samą długość, więc mamy jeden kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej do podstawy (α). Przekątne graniastosłupa są różnej długości, więc

kąty nachylenia przekątnych graniastosłupa do podstawy będą mieć różną miarę (β, γ).

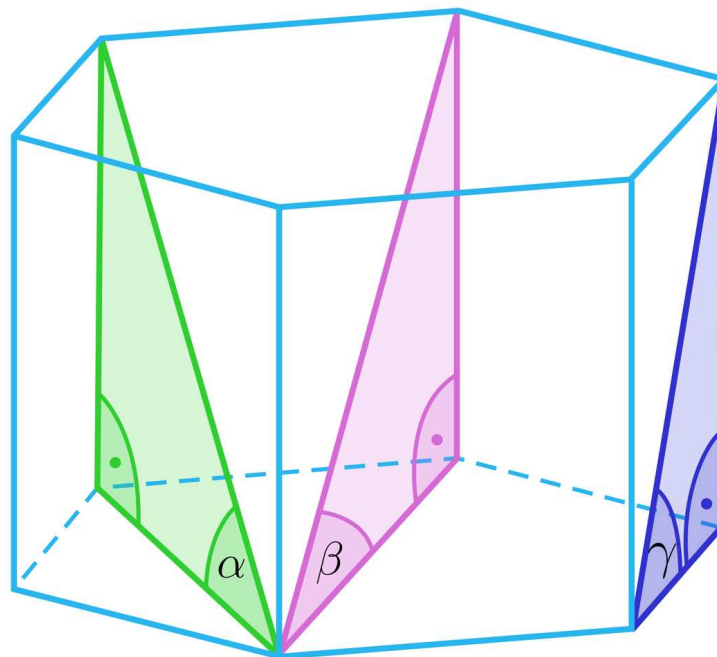

3. W graniastosłupie prostym o podstawie trapezu równoramiennego przekątne graniastosłupa są tej samej długości, więc kąty nachylenia przekątnych graniastosłupa do podstawy mają tę samą miarę (β). Przekątne ścian bocznych są różnej długości – mamy więc trzy rodzaje kątów nachylenia przekątnych ścian bocznych do podstawy (α, γ, δ).

Przykład 5

W graniastosłupie prawidłowym sześciokątnym na rysunku poniżej zaznaczone zostały trójkąty prostokątne, które zawierają kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej, dłuższej i krótszej przekątnej graniastosłupa do płaszczyzny podstawy.

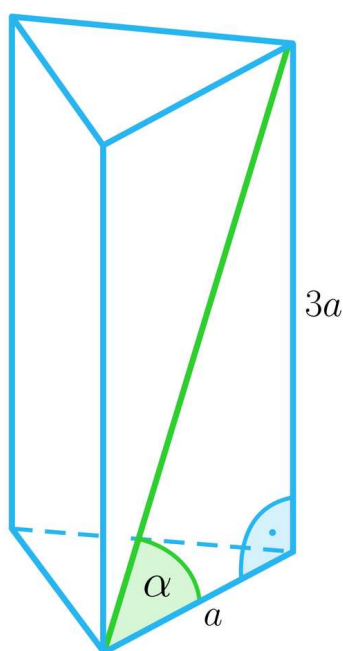
Dzięki temu, że istnieją te trójkąty prostokątne, to możemy obliczać długości boków i miary kątów w graniastosłupie korzystając z twierdzenia Pitagorasa i funkcji trygonometrycznych.

Przykład 6

W graniastosłupie prawidłowym trójkątnym krawędź podstawy jest trzykrotnie krótsza od wysokości. Obliczmy miarę kąta nachylenia przekątnej ściany bocznej do podstawy.

Rozwiązanie

Zróbmy rysunek pomocniczy:

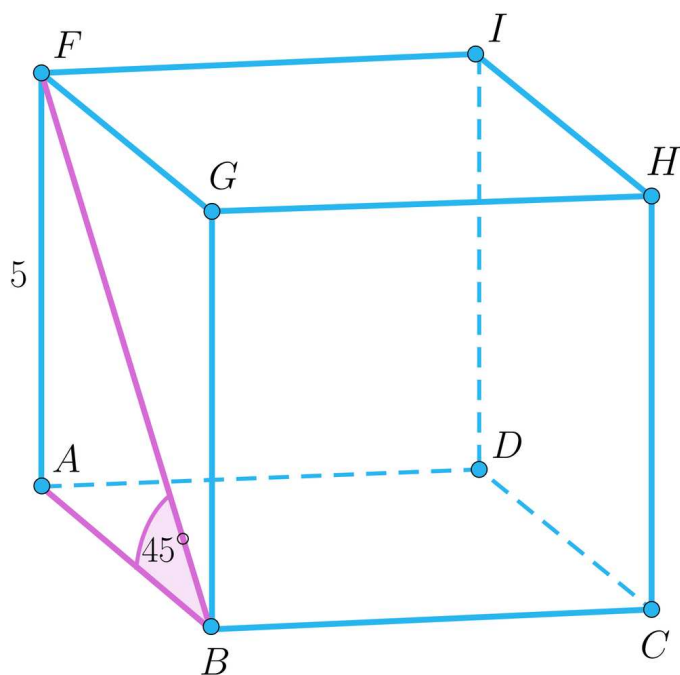

Mamy: $\operatorname{tg} \alpha = \frac{3a}{a} = 3$. Stąd $\alpha \approx 72^\circ$.

Przykład 7

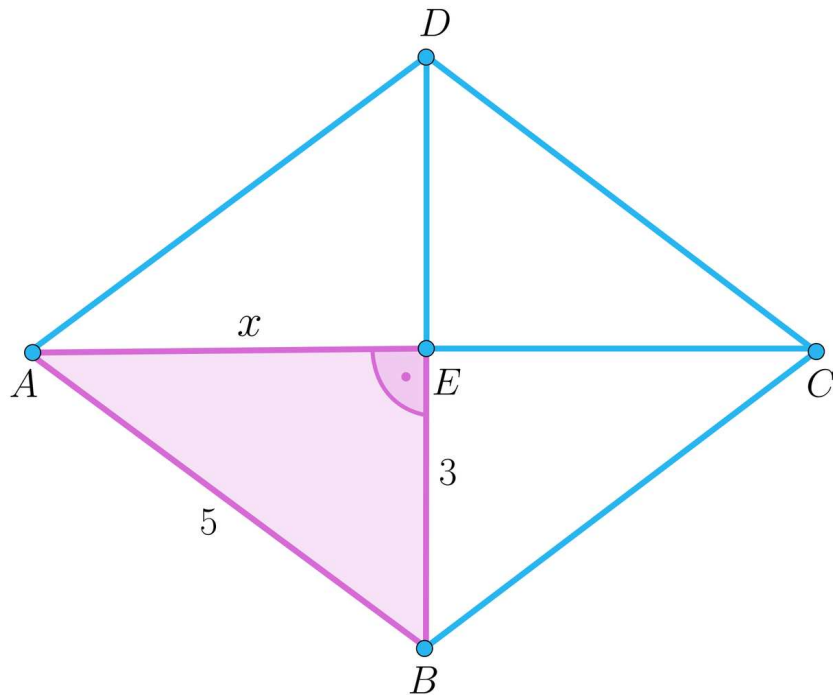
Podstawą graniastosłupa prostego jest romb o jednej z przekątnych długości 6. Kraweć boczna ma długość 5. Przekątna ściany bocznej jest nachylona do podstawy pod kątem 45° . Obliczmy miarę kąta nachylenia dłuższej przekątnej graniastosłupa do podstawy.

Rozwiązanie

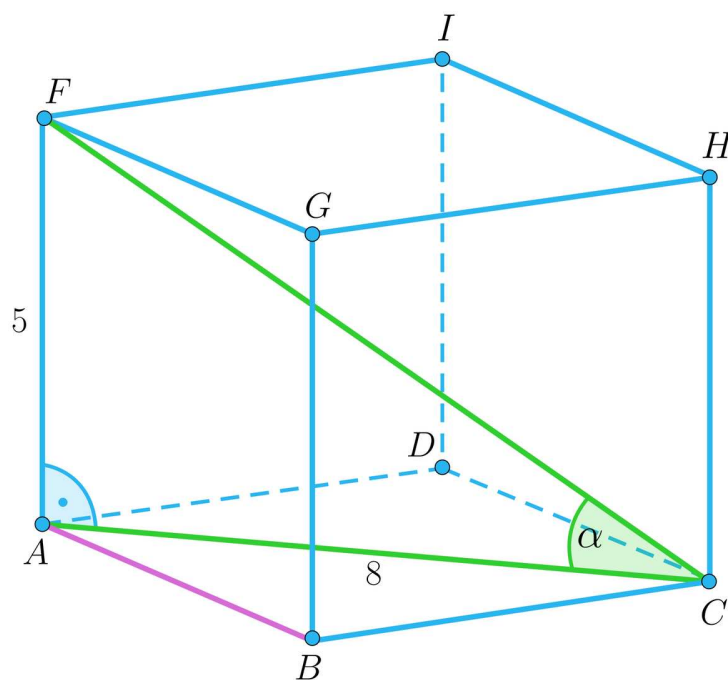
Trójkąt FAB jest trójkątem równoramiennym i prostokątnym, czyli $|AB| = 5$.

Obliczmy długość drugiej przekątnej podstawy.

Trójkąt AEB jest prostokątny. Z twierdzenia Pitagorasa wynika, że $x = 4$.

A zatem dłuższa przekątna ma długość 8.

Szukamy miary kąta α . Z funkcji trygonometrycznych kąta ostrego w trójkącie prostokątnym mamy: $\operatorname{tg} \alpha = \frac{5}{8} = 0,625$. A stąd $\alpha \approx 32^\circ$.

Słownik

kąt pomiędzy prostą a płaszczyzną

kąt pomiędzy prostą a jej rzutem prostokątnym na tę płaszczyznę

przekątna graniastosłupa

odcinek łączący wierzchołki dwóch różnych podstaw graniastosłupa nie leżące na jednej ścianie

Aplet

Polecenie 1

Zapoznaj się z Apletem. Zmień parametry graniastosłupa. Zaobserwuj, jak zmieniają się zaznaczone kąty i nazwij je.

Polecenie 2

Ustaw wartości $a = 3$ i $h = 5$ oraz odkryj wartości $|FK|$ i $|DF|$. Oblicz miary kątów α i β . Sprawdź odpowiedź z Apletem.

Polecenie 3

Ustaw wartości $a = -2$ i $h = 6$ oraz odkryj wartości $|FK|$ i $|AK|$. Oblicz miary kątów α i β . Sprawdź odpowiedź z Apletem.

Polecenie 4

Ustaw wartości $a = 8$ i $h = 8$ oraz odkryj wartości $|FK|$ i α . Oblicz długości odcinków AK , DK i DF i miarę kąta β . Sprawdź odpowiedź z Apletem.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

W graniastosłupie prawidłowym czworokątnym krawędź podstawy ma długość 3, a długość krawędzi bocznej jest równa 5. Miara kąta nachylenia przekątnej graniastosłupa do płaszczyzny podstawy wynosi około:

☐ 37°

☐ 49°

☐ 47°

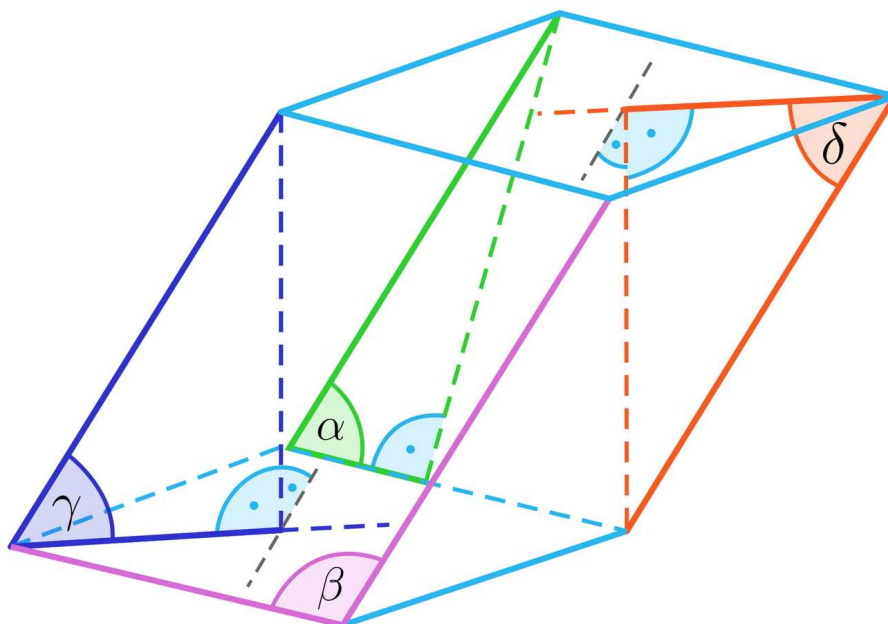
☐ 53°

Ćwiczenie 3

Dany jest graniastosłup pochyły czworokątny o podstawie kwadratu jak na rysunku.

Które z zaznaczonych kątów są kątami nachylenia krawędzi bocznej do płaszczyzny podstawy?

☐ γ

☐ α

☐ δ

☐ β

Ćwiczenie 4

W podstawie graniastopu prostego jest romb o przekątnych długości 6 i 8. Wysokość graniastopu ma długość 5. Wskaż zdania prawdziwe:

☐

Kąt nachylenia krawędzi bocznej do podstawy w tym graniastopie jest kątem prostym.

☐

Kąt nachylenia przekątnej ściany bocznej do podstawy ma miarę 45° .

☐

Tangens kąta nachylenia dłuższej przekątnej graniastopu do podstawy wynosi $\frac{5}{6}$.

☐

Suma miar kąta nachylenia krótszej przekątnej graniastopu do podstawy i kąta pomiędzy tą przekątną a krawędzią boczną wynosi 90° .

Ćwiczenie 5

Podstawą graniastopu prostego jest trapez równoramienny o podstawach długości 2 i 4 oraz wysokości długości 3. Wysokość graniastopu ma długość 4. Cosinus kąta nachylenia przekątnej graniastopu do podstawy wynosi:

☐

$$\frac{3\sqrt{17}}{17}$$

☐

$$\frac{5\sqrt{41}}{41}$$

☐

$$\frac{2\sqrt{34}}{17}$$

☐

$$\frac{4\sqrt{41}}{41}$$

Ćwiczenie 6

W podstawie graniastostupa pochyłego $ABCDEFGH$ znajduje się kwadrat. Punkt S jest punktem przecięcia przekątnych podstawy $ABCD$. Krawędź podstawy ma długość $2\sqrt{2}$. Odcinek AE jest krawędzią boczną tego graniastostupa i ma długość 4, odcinek ES jest wysokością graniastostupa. Kąt nachylenia krawędzi bocznej do podstawy ma miarę:

☐ 64°

☐ 60°

☐ 47°

☐ 45°

Ćwiczenie 7

Krawędź podstawy jest dwukrotnie krótsza od wysokości graniastostupa prawidłowego trójkątnego. Oblicz cosinus kąta nachylenia przekątnej ściany bocznej do sąsiedniej ściany bocznej. Wyznacz przybliżoną miarę tego kąta.

Ćwiczenie 8

W podstawie graniastostupa prostego znajduje się trapez prostokątny o podstawach długości 3 i 8 oraz wysokości długości 12. Kąt nachylenia przekątnej największej ściany bocznej do podstawy ma miarę 60° . Oblicz miarę kątów nachylenia przekątnych tego graniastostupa do podstawy.

Dla nauczyciela

Autor: Magdalena Wojciechowska-Rysiawa

Przedmiot: Matematyka

Temat: Kąty między odcinkami, a płaszczyznami w graniastosłupach

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum lub technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa: X Stereometria, Poziom podstawowy

Uczeń:

2) posługuje się pojęciem kąta między prostą a płaszczyzną oraz pojęciem kąta dwuściennego między półpłaszczyznami

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- Wskazuje kąty między odcinkami, a płaszczyznami w graniastosłupie.
- Nazywa kąty między odcinkami, a płaszczyznami w graniastosłupie.
- Oblicza miary kątów między odcinkami, a płaszczyznami w graniastosłupie z zastosowaniem funkcji trygonometrycznych.
- Analizuje wzajemne zależności pomiędzy kątami, a odcinkami w graniastosłupie.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm

Metody pracy:

- burza mózgów,
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca całą klasą,
- praca w parach,
- praca samodzielna.

Środki dydaktyczne:

- komputer z dostępem do Internetu, głośników i tablicy interaktywnej lub projektora,
- materiały zawarte w e-podręczniku,
- przezroczyste modele graniastosłupów z zaznaczonymi odcinkami.

Przebieg lekcji:

Faza wstępna:

1. Nauczyciel przypomina jakie typy kątów pomiędzy odcinkami i płaszczyznami wyróżniamy w graniastosłupach wspierając się sekcją Przeczytaj.
2. Wybrani uczniowie wskazują kąty w przezroczystych modelach.
3. Uczniowie wykonują ćwiczenia 1 i 3 z sekcji Sprawdź się.
4. Nauczyciel formułuje kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel prezentuje uczniom Aplet. Uczniowie nazywają kąty widoczne w Aplecie.
2. Uczniowie w parach zmieniają parametry graniastosłupa i znajdują długości odcinków oraz miary kątów.
3. Nauczyciel przeprowadza dyskusję na temat tego, z jakich trójkątów można korzystać obliczając miary kątów pomiędzy odcinkami i płaszczyznami w graniastosłupach.
4. Uczniowie samodzielnie wykonują ćwiczenie 2 i 4 z sekcji Sprawdź się, następnie sprawdzają poprawność odpowiedzi.
5. Wybrani uczniowie wykonują na tablicy ćwiczenia otwarte z sekcji Sprawdź się.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie wraz z nauczycielem podsumowują wiadomości o kątach w graniastosłupach.
2. Uczniowie dokonują ewaluacji np. metodą Walizki i Kosza.

Praca domowa:

Pozostałe ćwiczenia z sekcji Sprawdź się.

Materiały pomocnicze:

[Graniastosłup prosty i jego własności. Związki miarowe w graniastosłupach](#)

Wskazówki metodyczne:

Lekcja stanowi uzupełnienie tematu: Kąty w graniastosłupach